

INTERPELLATION TILL STATSRÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2017-02-10
Besvaras senast
2017-02-27

Till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2016/17:303 Sverige och USA:s drönarkrig

I en amerikansk räd mot terrornätverket al-Qaida, som nyligen utfördes i Jemen, dödades enligt den amerikanska militären ”sannolikt civila”, och eventuellt kan det även ha funnits barn bland offren. Uppgifterna kring hur många som dödats går dock isär. Pentagon har tidigare uppgett att 14 al-Qaidamedlemmar dödades, medan sjukhuskällor menar att omkring 30 människor dödades. Senare har det bekräftats att åtminstone sju kvinnor och tre barn tillhörde offren för den förenade drönar- och attackhelikopterattacken.

Det är mer regel än undantag att drönarattacker för med sig civila offer. I september 2016 kunde man läsa att minst 15 civila dödats och ytterligare 13 skadats av bomber från ett amerikanskt förarlöst flygplan i östra Afghanistan. Attacken sades vara riktad mot ett IS-mål i Nangarharprovinsen, och även om IS-soldater kan ha dödats uppger FN att många av offren var civila, bland dem flera studenter och en lärare. Enligt vittnen hade de civila offren samlats i en by för att välkomna en man som återvänt från en pilgrimsresa till Mecka när attacken inträffade. De ska ha dödats i sömnen.

Både människorättsorganisationer och andra har kritiserat attackerna. I en omskriven rapport som släpptes 2012 av Stanford och New York University dokumenterades 884 civila offer, varav 176 barn, från 340 attacker sedan 2004, bara i Pakistan. Såväl FN som Amnesty har krävt oberoende utredningar av drönarincidenter.

Människorättsorganisationen Reprieve har analyserat effekterna av drönarkriget och visat att samma personer rapporteras ha dödats vid flera olika tillfällen. I många fall har det krävts upprepade attacker innan USA har kunnat döda sina mål, ofta med hundratals döda civila vuxna och barn som följd. Inte sällan missar man målet helt. Attackerna mot al-Qaidaledaren Ayman az-Zawahiri har till exempel kostat minst 76 barn och 29 vuxna livet, och az-Zawahiri uppges fortfarande vara vid liv.

Elisabeth Löfgren, pressansvarig på svenska Amnesty, menar att drönarattackerna påstås vara väldigt exakta, men frågan är hur många som egentligen dödas. I Jemen attackerades till exempel ett helt bröllopsfölje för att man ville komma åt en al-Qaidamedlem som satt i en av bilarna. Så får inte krig föras.

Mindre känt är att Sverige spelar en viktig roll i drönarkriget. Så gott som varje militär operation är beroende av satelliter för support, kommunikation samt övervakning och styrning av stridsaktiviteter. Svenska satellitstationer gör det möjligt för USA att skicka styrsignaler till fjärrstyrda attackdrönare.

Statliga Swedish Space Corporation (SCC), tidigare Rymdbolaget, har i och med Esrange en av världens mest aktiva civila satellitstationer, som kommunicerar med olika typer av satelliter. De flesta vetenskapliga satelliter, liksom många jordobservationssatelliter, går i en bana över jordens poler. Stationen på Esrange, som ligger ovanför polcirkeln, har utmärkta förhållanden för regelbunden kontakt med dessa satelliter, eftersom de passerar inom räckhåll flera gånger per dygn. I dag är stationen en av världens mest använda.

Swedish Space Corporation vidarebefordrar styrsignaler till amerikanska fjärrstyrda drönare och har, förutom med USA:s flygvapen, samarbete med några av världens största vapenföretag, till exempel Boeing och Lockheed Martin. Till exempel placerades USA:s spionsatellit WGS4 över Mellanöstern med hjälp av Swedish Space Corporation.

En FN-rapport från UNAMA har tagit fasta på frågetecknen kring huruvida användningen av drönare är etiskt och moraliskt försvarbar eller ens i enlighet med folkrätten. I en rapport vädjar man till medlemsstaterna att stoppa utvecklingen till dess att man gemensamt kommit fram till ett ramverk för användandet av dessa vapen.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag därför fråga statsrådet Helene Hellmark Knutsson:

1. Anser statsrådet att åtgärder bör vidtas för att stoppa ett statligt svenskt bolag från att sälja tjänster som möjliggör en krigföring av detta slag?
2. Har någon analys av det folkrättsliga dilemmat gjorts, eller avser statsrådet att ta initiativ till en sådan?
3. Hur förhåller sig statsrådet till ett eventuellt moratorium för försäljning av data till krigsmakter och vapentillverkare, i enlighet med FN-organets önskemål?

.....

Stig Henriksson (V)

Överlämnas enligt uppdrag

Lisa Gunnfors